PREOCUPĂRILE EDITORIALE ALE REVISTEI *КИШИНЕВСКИЕ ЕПАРХИАЛЬНЫЕ ВЕДОМОСТИ (BULETINUL EPARHIEI CHIŞINĂULUI)* DIN ANUL 1913

Andrei DUMBRĂVEANU

Anexarea la Imperiul Rus, în 1812, a circa jumătate din teritoriul principatului Moldovei, numit ulterior Basarabia, a produs schimbări în regiunea supusă nu numai în viaţa socială, economică, politică, culturală, dar şi în cea spirituală. Autorităţile imperiale au elaborat şi au implementat treptat un program de asimilare şi rusificare a etnicilor români care la 1812 constituiau 95% din populaţie, limba română fiind exclusă din viaţa oficială, din învăţământ şi comunicare. Mitropolia Moldovei a fost dezmembrată, la 25 septembrie 1813 a fost creată Arhiepiscopia Chişinăului şi Hotinului, subordonată canonic Bisericii Ortodoxe Ruse, în stăpânirea ei aflându-se şi bisericile ortodoxe de dincolo de Nistru, zona oraşelor Tiraspol, Dubăsari, Analiev, Ovidiopol, Odesa, peste care se extindea mai înainte justiţia bisericească de dincolo de Nistru a Mitropoliei Proilavei.

La 30 septembrie 1813, la Chişinău este înfiinţat seminarul teologic, prima şcoală a bisericii sub dominaţie rusească. La 25 septembrie 1813, mitropolitul Gavriil Bănulescu Bodoni solicită Sfântului Sinod construirea unei tipografii în scopul tipăririi cărţilor bisericeşti, necesare în întreaga regiune – „Tipografia eparhială moldovenească”, care este oficial inaugurată la 31 mai 1814. Tipografia a avut o importanţă indiscutabilă la propăşirea spirituală, cărţile religioase tipărite la Chişinău se răspândeau atât în Basarabia, cât şi peste Nistru şi peste Prut, în toate zonele populate de români. Între anii 1814-1821, pe timpul vieţii lui Garvriil Bănulescu Bodoni au fost tipărite peste 20 de titluri de carte în circa 20000 de exemplare în limba română. Catehismul, Molitvenicul, Psaltirea – toate traduse din limba rusă în română, sub îngrijirea însuşi a mitropolitului Gavriil. În 1817 apare Noul Testament, cărţi despre „datoriile preoţilor” – *Bucoavne*. În 1858 apare

primul ziar oficial al Bisericii din Basarabia *Vestitorul Eparhiei Chişinăului şi Hotinului,* cu text paralel în română şi rusă. În 1870, Tipografia Eparhială din Basarabia a fost închisă, activitatea ei fiind preluată abia la 25 aprilie 1905. Prima revistă din Basarabia apare la 1 iulie 1867 sub denumirea *Кишиневские Епархиальные Ведомости*, fiind ediția bilingvă cu text paralel rus-român, care-şi menține acest format până în anul 1871. Din acest an şi până în 1917, când a văzut lumina tiparului ultimul număr *Foaia Eparhiei Chişinăului*, s-a editat numai în limba rusă, în total fiind tipărite circa 1500 de numere. În 1913, Arhiepiscopia Chişinăului şi Hotinului sărbătorea aniversarea de un secol de luare a Bisericii basarabene sub jurisdicția Patriarhiei ruse. În diversitatea tematică abordată în redacția revistei se evidențiază predilecția pentru materialele cu caracter istoric: 1) *Istoria schitului* Rudi, autor, preot Feodosii Feodorov (nr. 27 din 7 iulie, p.1127-1146); 2) *Creştinismul în Basarabia*, schiță istorico-ecleziastică dedicată aniversării de o sută de ani ai Eparhiei Chişinăului, autor Alexei Mateevici. Este un eseu pe care nu l-am găsit menționat în lucrările bibliografice ale poetului, a fost scris şi publicat în *Buletinul Eparhiei Chişinăului* în perioada când studia la Academia Teologică din Kiev, şi după cum mărturisea un coleg: „Mateevici trăia ca într-o beție a cititului". Sursele ştiințifice la care face trimitere autorul denotă accesul lui la lucrări ştiințifice profunde, actuale şi diverse.

3) *Edictul de la Milano şi importanța sa istorică*, autor, preot Ateogen Postolachi (nr.35 din 1 septembrie, p.1335-1341).

4) *Fosta cetate Ismail şi monumentele ei*, autor Petre Rolomoițov, membru activ al Societății pentru Istorie şi Antichități din Odesa (nr.36-37,38,39 din 6,15,22,29 septembrie, p.1377-1403; 1432-1436; 1453-1465; 1498-1511).

Revista *Кишиневские Епархиальные Ведомости* apare în ultimul an de pace, 1913. Revista convingea că mai bun decât Imperiul Rus nu este nicăieri un alt imperiu, căci Rusia asigură bunăstarea şi ordinea, şi liniştea, şi echitatea. Acesta este mesajul ce răzbate printre rândurile cu tematică istorică.